

Nr 260.

Av fröken Olsson och herr Johansson i Södertälje, om viss hjälpundervisning på enhetsskolans högstadium inom försöksdistrikten.

Vid folkskola skall hjälpklass finnas för barn »som visar sådan psykisk efterblivenhet att de inte i nämnvärd grad kan dra nytta av vanlig skolundervisning men dock kan tillgodogöra sig för dem avpassad särskild undervisning». Villkoret för att hjälpklass skall få inrättas är att minst tio sådana barn finns vid skolan. Är antalet efterblivna barn mindre än tio får hjälpundervisning ordnas under högst fyra timmar. Då lyckligtvis de psykiskt efterblivna endast utgör några få procent av hela barnantalet kan hjälpklasser inrättas endast vid relativt stora skolor. Vid mindre skolor måste även mycket efterblivna barn hänvisas till normalklass. Om den psykiska efterblivenheten omfattar inte endast förstånds- utan även känslö- och viljelivet får barnen svårt inte bara att följa undervisningen utan också att anpassa sig efter skolordningen och kamratgemenskapen. Får de inte för dem särskilt avpassad undervisning blir de ständiga oroselement, vantrivs i skolan och får en starkt negativ inställning till allt som rör skolan — en inställning som det kan vara nästan omöjligt att bryta.

Dessa efterblivna barn är naturligtvis inte jämnt fördelade på klasser och skolor, de värsta svårigheterna uppstår om det blir en anhopning av »problembarn» i en och samma klass. Enhetsskolan har med sina friare undervisningsmetoder och differentierade kurser större möjligheter att inom normalklasserna ta hand om de psykiskt efterblivna, behovet av hjälpundervisning bör alltså snarast bli mindre efter hand som enhetsskolan byggs ut. Den första försöksverksamheten började emellertid i femte klassen, och där fanns i en del av försöksskolorna barn som haft stora svårigheter under sina tidigare skolår och som bestämt vägrade att anse det för en förmån att få gå nio år i skolan, medan deras endast ett år äldre kamrater fick sluta efter sju. Inflyttade barn vållar också en del svårigheter, de har inte som försöksdistriktens egna barn så småningom fått vänja sig vid friare arbetsformer; för dem kommer övergången plötsligt. Särskilt svårt är det med elever som flyttar in i sjätte eller sjunde klass. De har inte läst engelska, de är inte vana vid arbetssättet, och upptäckten att deras nya hemkommun har nioårig skolplikt kommer oftast som en obehaglig överraskning för både dem och föräldrarna.

Försöksverksamheten på högstadiet skall pröva om det är möjligt att

i samma klass undervisa barn med mycket olika begåvning, av vilka en del skall lägga grunden för kommande gymnasiestudier och andra för praktisk yrkesverksamhet. Att läraren samtidigt som han för första gången genomför denna mycket krävande differentiering skall ta hand om en låt vara liten grupp psykiskt efterblivna, som befinner sig i opposition mot skolan, torde vara att begära för mycket. Om elevantalet är tillräckligt stort har man möjligheter att redan från sjunde klass göra en linjedelning, vilket dock inte var avsikten med enhetsskolan. Sker den ändå är det ytterligt viktigt att parallellavdelningarna blir jämställda, den praktiska linjen får inte ges någon hjälpklasskaraktär. Inte minst av omtanke om den praktiska utbildningslinjens goda anseende bör åtgärder omedelbart vidtagas för att bereda särskild undervisning åt elever som inte kan tillgodogöra sig undervisningen i normalklass. Dessa bör naturligtvis ha provisorisk karaktär och endast avse att avhjälpa de svårigheter som hänger samman med själva utbyggnadsskedet, inte att på något sätt föregripa den mer definitiva utformningen av hjälpundervisningen i enhetsskolan.

Några större ekonomiska konsekvenser får sådana stödåtgärder knappast, det gäller få elever och ett begränsat antal veckotimmar. Man kan t. ex. låta de svagaste eleverna i sjunde och åttonde klass tillsammans bilda en särskild grupp i svenska och matematik. Med den livliga kontakt skolöverstyrelsen har med försöksdistrikten torde det inte möta någon svårighet att i varje särskilt fall pröva skäligheten av de åtgärder de olika distrikten själva föreslår.

Vi hemställer alltså,

att riksdagen måtte medge skolöverstyrelsen rätt att utan hinder av gällande statsbidragsbestämmelser bevilja försöksdistrikten viss hjälpundervisning på enhetsskolans högstadium.

Stockholm den 27 januari 1953.

Gunnel Olsson.

Carl-Erik Johansson

i Södertälje.